

Besiktningsgång för tama hov- och klövdjur

Här ger Livsmedelsverket en instruktion för hur kontrollen ska genomföras av verkets egen personal utifrån kraven i lagstiftningen.

Varje slaktkropp med tillhörande organ ska besiktigas efter slakt. Hur besiktningen ska utföras beror på djurslag och ålder. På denna sida beskrivs besiktningsgången för de olika djurslagen.

Besiktningsgång

Slaktkroppen ska alltid i sin helhet granskas okulärt. Vid misstanke om förändringar, till exempel på grund av konturstörningar, ska besiktningen utvidgas med palpation och vid behov anskärning.

Den officiella veterinären ska kräva att slaktkroppar av tama hovdjur, nötkreatur äldre än åtta månader och tamsvin äldre än fem veckor överlämnas för besiktning efter slakt kluvna längs ryggraden. Om det är nödvändigt för besiktningen efter slakt får den officiella veterinären kräva att även huvudet eller andra slaktkroppar klyvs på längden. Se artikel 15.2 i förordning (EU) 2019/627.

För att ta hänsyn till särskilda konsumtionsvanor, den tekniska utvecklingen eller särskilda sanitära förhållanden får den officiella veterinären dock tillåta att besiktning efter slakt av slaktkroppar av tama hovdjur, nötkreatur äldre än åtta månader och tamsvin äldre än fem veckor görs på slaktkroppar som inte kluvits. Se artikel 15.3 i förordning (EU) 2019/627.

Nedan följer hur besiktning efter slakt ska utföras på respektive djurslag.

Unga nötkreatur

Besiktning efter slakt av nötkreatur yngre än 8 månader eller yngre än 20 månader utan tillgång till betesmark ska utföras enligt tabellen nedan, se artikel 18 i förordning (EU) 2019/627. Endast djur som man med säkerhet vet är under 8 månader alternativt under 20 månader och aldrig haft tillgång till betesmark ska besiktigas enligt nedan. Saknas information om ålder och tillgång till betesmark sker besiktning efter slakt enligt tabellen för övriga nötkreatur.

Förklaring till tabellen

A – Ska alltid utföras.

B – Ska utföras vid tecken på en potentiell risk för människors eller djurs hälsa eller för djurskyddet i enlighet med artikel 24 i förordning (EU) 2019/627.

Slaktkropp	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Alla yttre ytor, inklusive kropps-kaviteterna, på slaktkroppar och slaktbiprodukter	A		
Bukhinna	A		
Navelregion	A	B	B
Leder	A	B	B - Ledvätskan ska undersökas

Skalle	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Skalle	A		
Tunga	A	B	
Svalg	A		
Retrofaryngeal-lymfknotor (<i>Lnn. Retropharyngiales</i>)	A	A	B

Organpaket	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Luftstrupe	A		B - Öppnas luftstrupe och huvudbronker med ett längssnitt; dessa snitt behöver bara göras om lungorna ska användas som livsmedel
Foderstrupe	A		
Bronkial och mediastinal-lymfknotor (<i>Lnn. Bifurcationes, eparteriales och mediastinales</i>)	A	A	B
Lungsäck	A		
Lungor	A	A	B - Görs anskärning av lungorna vinkelrätt över diafragma-lobernas bakre tredjedel; dessa snitt behöver bara göras om lungorna ska användas som livsmedel
Hjärtsäck	A		
Hjärta	A		B - Öppnas hjärtkamrarna med ett längssnitt, varefter skiljeväggen mellan kamrarna genomskärs
Mellangärde	A		
Lever	A		A - Görs snitt på leverns visceral yta och vid basen av lobus caudatus för att undersöka gallgångarna
Portallymfknotor (<i>Lnn. Portales</i>)	A		
Njurar	A		B
Njurlymfknotor (<i>Lnn. Renales</i>)			B

Livsmedelsverket har beslutat att Sverige, ur djurskydds- och djurhälsosynpunkt, ska behålla anskärning av levern vid rutinbesiktning.

Mag-tarmpaket	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Mag-tarmkanal, krös	A		
Mag- och kröslymfknutor (<i>Lnn. Gastrici, mesenterici, craniales och caudales</i>)	A		B
Mjälte	A	B	

Övriga nötkreatur

Besiktning efter slakt av övriga nötkreatur (> 8 månader) ska utföras enligt tabellen nedan, se artikel 19 i förordning (EU) 2019/627.

Förklaring till tabellen

A – Ska alltid utföras.

B – Ska utföras vid tecken på en potentiell risk för människors eller djurs hälsa eller för djurskyddet i enlighet med artikel 24 i förordning (EU) 2019/627.

Slaktkropp	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Alla yttre ytor, inklusive kroppskaviteterna, på slaktkroppar och slaktbiprodukter	A		
Bukhinna	A		

Skalle	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Skalle	A		
Tunga	A - Ska frigöras så mycket att munhåla och svalg kan okulärbesiktigas i detalj	B	
Svalg	A	B	
Munhåla	A		
Retrofaryngeal-lymfknutor (<i>Lnn. Retropharyngiales</i>)	A		A
Mandibular- och parotideal-lymfknutorna (<i>Lnn. mandibulares och parotidei</i>)	B		B

Organpaket	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Luftstrupe	A		B - Öppnas luftstrupe och huvudbronker med ett längssnitt; dessa snitt behöver bara göras om lungorna ska användas som livsmedel
Foderstrupe	A		
Bronkial och mediastinal-lymfknotor (<i>Lnn. Bifurcationes, eparteriales och mediastinales</i>)	A		A
Lungsäck	A		
Lungor	A	A	B - Görs anskärning av lungorna vinkelrätt över diafragma-lobernas bakre tredjedel; dessa snitt behöver bara göras om lungorna ska användas som livsmedel
Hjärtsäck	A		
Hjärta	A		A - Hjärtkamrarna ska öppnas med ett längssnitt, varefter skiljeväggen mellan kamrarna genomskärs
Mellangärde	A		
Lever	A	B	A* - Görs snitt på leverns visceral yta och vid basen av lobus caudatus för att undersöka gallgångarna
Portallymfknotor (<i>Lnn. Portales</i>)	A	B	
Njurar	A		B
Njurlymfknotor (<i>Lnn. Renales</i>)			B

Mag-tarmpaket	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Mag-tarmkanal, krös	A		
Mag- och kröslymfknutor (<i>Lnn. Gastrici, mesenterici, craniales och caudales</i>)	A	A	B
Mjälte	A	B	
Könsorgan	A - Med undantag för penis, om denna redan kasserats		

Juver	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Juver och juverlymfknutor (<i>Lnn. supramammarii</i>)	A	B	B - Ska vardera halvan av juvret öppnas med ett långt snitt ända ner till mjölk-cisternerna och juvrets lymfknutor ska anskäras, utom när juvret inte ska användas som livsmedel.

* Livsmedelsverket har beslutat att Sverige, ur djurskydds- och djurhälsosynpunkt, ska behålla anskärning av levern vid rutinbesiktning.

Unga tamfår och tamgetter

Besiktning efter slakt av unga tamfår och tamgetter och får som ännu inte fått permanenta framtänder ska utföras enligt tabellen nedan, se artikel 20 i förordning (EU) 2019/627.

Förklaring till tabellen

A - Ska alltid utföras.

B - Ska utföras vid tecken på en potentiell risk för människors eller djurs hälsa eller för djurskyddet i enlighet med artikel 24 i förordning (EU) 2019/627.

Slaktkropp	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Alla yttre ytor, inklusive kroppskaviteter, på slaktkroppar och slaktbiprodukter	A		
Bukhinna	A		
Navelregion	A	B	B
Leder	A	B	B - Ledvätskan ska undersökas

Skalle	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Skalle	A		
Svalg och munhåla	A	B	
Parotideal-lymfknotor	A	B	
Retrofaryngeal-lymfknotor	A		
Tunga	A	B	

Besiktning av skallen är inte nödvändig om den behöriga myndigheten kan garantera att skallen, inklusive tungan och hjärnan inte ska användas som livsmedel.

Organpaket	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Luftstrupe	A		B
Foderstrupe	A		B
Bronkial och mediastinal-lymfknotor (<i>Lnn. Bifurcationes, eparteriales och mediastinales</i>)	A	B	B
Lungsäck	A		
Lungor	A	B	B
Hjärtsäck	A		
Hjärta	A		B
Mellangärde	A		
Lever	A	B	A - Görs snitt på leverns visceral yta för att undersöka gallgångarna
Portalymfknotor (<i>Lnn. Portales</i>)	A	B	
Njurar	A		B
Njurlymfknotor			B

Livsmedelsverket har beslutat att Sverige, ur djurskydds- och djurhälsosynpunkt, ska behålla anskärning av levern vid rutinbesiktning.

Mag-tarmpaket	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Mag-tarmkanal, krös	A		
Mag- och kröslymfknotor (<i>Lnn. Gastrici, mesenterici, craniales och caudales</i>)	A		
Mjälte	A	B	

Övriga tamfår och tamgetter

Besiktning efter slakt av övriga tamfår och tamgetter ska utföras enligt tabellen nedan, se artikel 21 i förordning (EU) 2019/627.

Förklaring till tabellen

A – Ska alltid utföras.

B – Ska utföras vid tecken på en potentiell risk för människors eller djurs hälsa eller för djurskyddet i enlighet med artikel 24 i förordning (EU) 2019/627.

Slaktkropp	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Alla yttre ytor, inklusive kroppskaviteter, på slaktroppar och slaktbiprodukter	A		
Bukhinna	A		

Skalle	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Skalle	A		
Svalg och munhåla	A	B	
Parotideal-lymfknotor	A	B	
Retrofaryngeal-lymfknotor	A	A	
Tunga	A	B	

Besiktning av skallen är inte nödvändig om den behöriga myndigheten kan garantera att skallen, inklusive tungan och hjärnan inte ska användas som livsmedel.

Organpaket	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Luftstrupe	A		B
Foderstrupe	A		B
Bronkial och mediastinal-lymfknotor (<i>Lnn. Bifurcationes, eparteriales och mediastinales</i>)	A	A	B
Lungsäck	A		
Lungor	A	A	B
Hjärtsäck	A		
Hjärta	A		B
Mellangärde	A		
Lever	A	A	A - Görs snitt på leverns visceral yta för att undersöka gallgångarna
Portalymfknotor (<i>Lnn. Portales</i>)	A	A	
Njurar	A		B
Njurlymfknotor			B

Mag-tarpaket	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Mag-tarmkanal, krös	A		
Mag- och kröslymfknotor (<i>Lnn. Gastrici, mesenterici, craniales och caudales</i>)	A		
Mjälte	A	B	
Könsorgan (med undantag för penis om denna redan kasserats)	A		

Juver	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Juver med lymfknotor	A		

Tama hovdjur

Besiktning efter slakt av tama hovdjur ska utföras enligt tabellen nedan, se artikel 22 i förordning (EU) 2019/627.

A – Ska alltid utföras.

B – Ska utföras vid tecken på en potentiell risk för människors eller djurs hälsa eller för djurskyddet i enlighet med artikel 24 i förordning (EU) 2019/627.

Slaktkropp	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Alla yttre ytor, inklusive kropps-kaviteter, på slaktkroppar och slaktbiprodukter	A		
Bukhinna	A		
Navelregion och leder hos unga djur	A	B	B - Ska navelregionen anskäras och lederna öppnas i tveksamma fall (ledvätskan ska undersökas)
Grå hästar	A -Undersökning avseende melanos och melanomatos		A - Avlossning av ena bogen och granskning av bogmuskler och boglymfknutor (<i>Lnn. subrhomboidei</i>) under skulderbladsbrosket. Njurarna ska friläggas. B – ska njurarna klyvas

Skalle	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Skalle	A		
Svalg och munhåla	A - Tungan ska frigöras så mycket att munhåla och svalg kan okulärbesiktigas i detalj		
Mandibular-, retropharyngeal-, och parotideal-lymfknutor (<i>Lnn. mandibulares, retropharyngiales och parotidei</i>)		B	B
Tunga	A	B	

Organpaket	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Luftstrupe	A		B - öppnas luftstrupen och huvudbronkerna med ett längssnitt; dessa snitt behöver bara göras om lungorna ska användas som livsmedel
Foderstrupe	A		
Bronkial och mediastinal-lymfknotor (<i>Lnn. Bifurcationes, eparteriales och mediastinales</i>)	A	B	B
Lungsäck	A		
Lungor	A	B	B - Anskärs lungorna vinkelrätt över diafragma-lobernas bakre tredjedel; dessa snitt behöver bara göras om lungorna ska användas som livsmedel.
Hjärtsäck	A		
Hjärta	A		B - Öppnas hjärtkamrarna med ett längssnitt, varefter skiljevägen mellan kamrarna genomskärs.
Mellangärde	A		
Lever	A	B	B
Portallymfknotor (<i>Lnn. Portales</i>)	A	B	B
Njurar	A	B	B
Njurlymfknotor			B

Mag-tarmpaket	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Mag-tarmkanal, krös	A		
Mag- och kröslymfknotor (<i>Lnn. Gastrici, mesenterici, craniales och caudales</i>)	A		B
Mjälte	A	B	
Könsorgan hos hingstar (med undantag för penis om denna redan kasserats) och ston	A		

Juwer	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Juwer med lymfknutor	A		B - Anskärs juverlymfknutorna

Tamsvin

Besiktning efter slakt av tamsvin ska utföras enligt tabellen nedan, se artikel 23 i förordning (EU) 2019/627.

Förklaring till tabellen

A – Ska alltid utföras.

B – Ska utföras vid tecken på en potentiell risk för människors eller djurs hälsa eller för djurskyddet i enlighet med artikel 24 i förordning (EU) 2019/627.

Slaktkropp	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Alla yttre ytor, inklusive kroppskaviteterna, på slaktkroppar och slaktbiprodukter	A		
Bukhinna	A		
Navelregion och leder hos unga djur (inklusive slaktsvin)	A	B	B - Anskärs navelregionerna och lederna öppnas vid behov

Skalle	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Skalle	A		
Svalg och munhåla	A		
Mandibularlymfknutor (<i>Lnn. mandibulares</i>)	B		B
Tunga	A	B	

Organpaket	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Luftstrupe	A		B - Öppnas luftstrupen och huvudbronkerna med ett längssnitt; dessa snitt behöver bara göras om lungorna ska användas som livsmedel
Foderstrupe	A		
Bronkial och mediastinal-lymfknotor (<i>Lnn. Bifurcationes, eparteriales och mediastinales</i>)	A	B	B
Lungsäck	A		
Lungor	A	B	B - Anskärs lungorna vinkelrätt över diafragmalobernas bakre tredjedel; dessa snitt behöver bara göras om lungorna ska användas som livsmedel.
Hjärtsäck	A		
Hjärta	A		B - Öppnas hjärtkamrarna med ett längssnitt, varefter skiljevägen mellan kamrarna genomskärs.
Mellangärde	A		
Lever	A	B	
Portallymfknotor (<i>Lnn. Portales</i>)	A	B	B
Njuror	A		B
Njurlymfknotor			B

Mag-tarmpaket	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Mag-tarmkanal, krös	A		
Mag- och kröslymfknotor (<i>Lnn. Gastrici, mesenterici, craniales och caudales</i>)	A	B	B - Görs anskärning vid behov
Mjälte	A	B	
Könsorgan (med undantag för penis om denna redan kasserats)	A		

Juveler	Okulär besiktning	Palpation	Anskärning
Juveler med lymfknotor (<i>Lnn. supramammarii</i>)	A		B - Anskärs juvelerlymfknotorna

Tecken på potentiell risk för människors och djurs hälsa eller för djurskyddet

Den officiella veterinären (OV) ska utföra ytterligare besiktning efter slakt i form av palpation och anskärning av slaktkropp och slaktbiprodukter då något av nedanstående alternativ visar på en möjlig risk för människors och djurs hälsa eller för djurskyddet. Se artikel 24 i förordning (EU) 2019/627.

Ytterligare besiktning efter slakt ska göras om möjliga risker kommer fram enligt förordning (EU) 2019/627 vid:

- Dokumentkontroll och analys av den som utförs enligt artiklarna 9 och 10.
- Resultaten av den besiktning före slakt som utförs enligt artikel 11.
- Resultaten av den verifiering av efterlevnaden av bestämmelserna om djurskydd som görs enligt artikel 38.
- Resultaten av den besiktning efter slakt som utförs enligt artiklarna 12–24.
- Ytterligare epidemiologiska eller andra uppgifter från den jordbruksanläggning som djuren kommer från.

Hur besiktningen ska gå till beskrivs i artiklarna 18.3, 19.2, 20.2, 21.2, 22.2 och 23.2 i förordning (EU) 2019/627 och är de moment som anges med ett B i ovanstående besiktningsgångar.

Risk vid punkt a)

Tecken på en möjlig risk för människors och djurs hälsa eller för djurskyddet enligt punkt a) ovan kan vara till exempel då OV upptäcker eller misstänker att medföljande journaler, dokumentation eller annan information inte motsvarar

- den verkliga situationen på den jordbruksanläggning som djuren kommer från eller
- jurens verkliga tillstånd eller
- avsiktligt syftar till att vilseleda den officiella veterinären.

Risk vid punkt b)

Tecken på möjlig risk kan också upptäckas i samband med besiktning före slakt enligt punkt b) ovan. Det kan till exempel vara då OV misstänker att djur skulle kunna lida av en sjukdom eller ett tillstånd som

- kan överföras till djur eller människor genom hantering eller förtäring av kött och
- i allmänhet när djur uppvisar kliniska tecken på systemiska sjukdomar eller avmagring, eller
- något annat tillstånd som gör kött otjänligt som livsmedel.

Detta gäller dock bara om det saknas skäl som motiverar beslut att slakten ska skjutas upp eller att djuret ska avivas. Andra exempel på risker som upptäcks i samband med besiktning före slakt kan vara oidentifierade djur som man beslutar att slakta innan identifiering.

Risk vid punkt c)

När OV bedömer att det finns skäl för ytterligare besiktning för att utreda eventuella brister i djurskyddet, enligt punkt c) ovan, kompletteras besiktningsgången med de palpationer och anskärningar som är nödvändiga och relevanta. Exempel på brister i djurskyddet kan bland annat vara fullgångna foster, invuxna horn, rörelsestörningar, traumatiska skador och skador efter elpåfösare.

Risk vid punkt d)

Om man i samband med besiktning efter slakt, enligt punkt d) ovan, hittar tecken på en potentiell risk för människors eller djurs hälsa utförs ytterligare besiktning i form av palpation, anskärning och eventuellt laboratorietester som anses nödvändiga och relevanta för att göra sin bedömning. Vilka moment som anses nödvändiga beror på vilken typ av förändring som ska bedömas. Alla slaktkroppar som tas i beslag för utvidgad besiktning av veterinär ska genomgå fullständig besiktning enligt artiklarna 18.3, 19.2, 20.2, 21.2 och 23.2 i förordning (EU) 2019/627 om det inte är uppenbart onödigt.

Risk vid punkt e)

Livsmedelsverket bedömer att det i nuläget inte finns konkreta exempel på uppgifter av sådant slag som ska föranleda ytterligare besiktning vid punkt e).

Senast uppdaterad 4 december 2024 Ansvarig grupp LMK_KS